

a sablonok pontos körvonalazásán túl egyénítésre nemigen vállalkoztak, vállalkozhat-
tak. Ez alól némileg Venczel kivétel, talán mert erre szerepe több alkalmat kínál. Az elő-
adás nagy, csodálatos jellemtanulmányt kiteljesítő színészi alakítása Bicskei István K.
Müllerje. Magatartás – inkább talán magatartásnélküliség –, megannyi apró gesztusból,
hangszínből, kifejező, pontos arcjátékvillanásból épített, gerinctelen ősgyáva, nyálkás
csúszómászó, amőbaként változó, de saját hasznára rókaként ravasz, ezerarcú s mégis
saját arc nélküli, emberformájú nem-ember, aki sok-sok társával együtt lehetővé tette
itt és másutt, egykor és mindig a hatalom megfélemlítő stukkerjátékát, a különféle ha-
talmak létezését. Kétségbe ejt, de miatta érdemes volt műsorra tűzni a darabot, s meg-
éri többször megnézni a különben is szórakoztató előadást.

GEROLD László

TELEVÍZIÓ

GYERE VELEM A MITOLÓGIÁBA

Őszintén megvallom, nem vagyok elragadtatva a televízióban látott Ladik-happe-
ningól. Többet vártam? Mást vártam? Mindenesetre homogénebb és tartalmasabb
műsort, a címből következően pedig, mondjuk, egy Ladik Katalin-i passiójátékot. Leg-
alábbis erre készültem. Sőt, nemrégiben új kötetét, a *Küszetés* című válogatást szer-
kesztve úgy éreztem, felkészülten ülhetek a készülék elé. Még a műfajjal szembeni fenn-
tartásaimat is igyekeztem félretenni, szinte szuggeráltam önmagamnak: ez ezúttal nem
lehet rögtönzés, a képi fogalmazás nem nyomja el a nyelvi síkot, az öncélúság helyett a
tartalom függvényeként jelenik meg majd a látvány. Várakozásomat végül is csak az el-
ső nyolc-tíz perc elégítette ki. A további majd ötven már nem.

Jól indul a műsor. A költőt látjuk, és halljuk a verset: „Gyere velem a mitológiába,
/ amely rólam szól s ettől kockázatos. / Androgin vagyok; hazug. Tehát őszinte. /
Csakis önmagamról adok információt, / s mivel ez mindenkit érdekel – közügy. / Az
önkínzás eredménye vagyok, az önszereléme.” Tehát máris a jó és a rossz apokalip-
tikus, Ladik Katalin költészetére oly jellemző küzdelmének kellős közepén vagyunk. S
addig élvezem az adást, amíg a költő verseit mondja, és vall önmagáról. Eszembe is
jut azonnal az újvidéki Ifjúsági Tribün egyik legutóbbi, ha jól emlékszem, november
végi estje, amelyen siri csöndben hallgattuk a költőnő a Magyar Rádió mikrofonja előtt
tett vallomásának hangszalagját, s amelyben Ladik szinte félelmetes őszinteséggel be-
szélt önmagáról. Ott ült a terem közepén, talpig feketében, hátrakötött kézzel és bekö-
tött szemmel, előtte pedig a magnó és az elmaradhatatlan fehér esernyő (a „hattyú”).
Miótán kiszabadították a kezét, bekapcsolta a készüléket. Előbb gyerekkoráról mesélt,
majd magánéletéről, végül költészetéről. Közben kudarcairól, önpusztító gyötrel-
meiről, látomásairól. Kinjairól és keserveiről, és a költészetben megtalált, boldogító
feloldódásairól. Még ma is végigszalad a hideg a hátamon, ha hallom visszacsengeni
Újvidéki Televízió. 1988. XII. 8. Alkotóműhely. Ladik Katalin műsora. Forgatókönyv: Erlauer
Csaba. Rendező: Zoran Maširević.

őszinte szavait, amelyben nyoma sem volt az interjúk sokszor bántó öngizolási szándékának. Az már a viviszekcióival volt azonos, amit ebben az interjúban, vallomásban produkált, s maga a fölismerés, hogy ezúttal talán nem is hozzánk volt őszinte, hanem elsősorban önmagához, lelkesített. Lelkesített, hogy még van, aki tud és mer őszinte lenni. Az állig begombolt ruha ellenére is úgy éreztem, most látjuk őt valójában először „meztelenül”. Mi ehhez képest a sok-sok (jó) Dormán-fotó újságainkban, a szexsajtóban egykor sorjázó erotikus képek? S mi ehhez képest ezen a tévés performance-on, az újvidéki strand homokjában fetregő meztelen test? Még kevésbé értettem azt a nem tudom, melyik játékfilmből kölcsönzött, de pornófilmbe is nyugodtan beillő ágyjelentet, amely a következő sorok költői izzását volt hivatva képileg illusztrálni: „nyulam téged nem szeretni hogy is lehet / pásztora vagyok kényes nyúlfüleknek / gyere be gyere be...”

Végül is azért vannak komoly aggályaim az Alkotóműhely Ladik Katalinról készült műsorával szemben, mert, bármennyire is igyekszem, nem hiszem, nem hihetem el mindazt, amit látok. Zavar a sok funkciótlan nejlönfüggöny, a süppedő talajon a tükör, az őslényeket ábrázoló madarak, az égből lelógó gipszfejek stb. Egyszóval zavarnak a funkciótlan kellékek, mert egyfajta látványt akarnak kelteni a film készítői, testet akarnak adni annak, aminek nincs teste, teret annak, aminek nincs tere. Mert a versnek – Ladik Katalin verseinek sem – nincs megmutatható „anyaguk”. Ezért a verset lehet elmondani, de megmutatni nem. Számomra elegendő lett volna értelmi ívét felépítve, művészi előadni az érzelmekből és szenvedélyekből álló verseket a maguk egyszerűségében, puritánságában, csak a legminimálisabb díszletek között. Mert az a „fajtiszta kentaur, amely egy test és két lélek”, is csak képzeletünkben élhet, még ha a rendező meg is tud mutatni egy lábpedálos író- és varrógépötvetet. Ez számomra olyan volt, mintha egy perpetuum mobilét láttunk volna, amely ötletnek jó, de – tudjuk mindannyian – képtelenség. A költészet ilyen profán értelmezése ellen, a költői képnek ilyen banalizálása ellen emelek szót, amikor mindezt megemlítem.

Bevallom: ezúttal, a tribünön hallottakkal ellentétben, számomra üresen csengtek a költőné szavai, miszerint ő „az isteni remény és kárhozat terméke”, hogy „nárcisz, aki önmagát keresi”, hogy „sámán, akinek kettős személyisége van” stb. Mindennek nem volt aranyfedezete, ott, a nejlönkulisszák között. S végül ugyanígy a műsorba nem illőnek éreztem a színésznőt bemutatni próbáló, éppen kéznél levő archív felvételeket. Ha jól láttam, Beckett *Ó, azok a szép napok!*, Tolnai *Bayer aszpirin*, valamint a *Napóleon* című mesefilmből kölcsönzött részletek kerültek egymás mellé, nem tudni, milyen válogatási elv alapján. Ladik Katalin véresen komoly, intellektuális játéka a verssel így már-már mesejátékká degradálódott. Kár érte.

Továbbra is kitarok véleményem mellett: ha happening, akkor is tisztább koncepcióval kérem, ne beleygőmészölve mindazt, amivel éppen rendelkezünk.

BORDÁS Győző